

de volgende dag was hun 'een fooi van 1 pond' (f 6 dus) gezonden – die hadden zij teruggestuurd.

Meer nog. Tot de *Dutch Club* te Melbourne was kort tevoren een Indonesiër niet toegelaten – in dezelfde club had de Knil-sergeant-majoor de Haas (een nogal donkere Indische Nederlander) die met zoveel moed en doorzettingsvermogen van Java was ontsnapt, gehoord dat een marineman die hem begeleidde, van een andere marineman toegevoegd kreeg: 'Zo, heb jij een blauwe meegebracht?'

Twee-en-een-halve maand later, midden april '43, had van der Plas nieuwe klachten. In Brisbane was 'eindelijk' een *Roemah Indonesia* geopend, maar in Sydney was het doorgangshuis van de KPM, 'Belvédère', nog steeds 'een onbeschrijfelijke, vieze, verwaarloosde bende'; er ontbrak 'ten enenmale de persoonlijke, menselijke toon die de Indonesiër in den vreemde zo behoeft.' 'De Nederlandse emigrantengemeenschap', zo berichtte hij nu in algemene zin,

'sukkelt aan alle bezwaren aan zo'n gemeenschap verbonden, helaas gecombineerd met de oude koloniale hoogheidswaan, die bij de plaats welke wij hier innemen, pijnlijk belachelijk aandoet . . . Wat Australische gezinnen voor onze Indonesiërs doen, is enorm. Vooral, zij houden deze bescheiden lieden niet voor minderwaardigen.'²

Zes maanden later, midden oktober '43:

'In Australië is de stemming onder de kleine Indonesiërs³ nog steeds ronduit slecht, uitzonderingen daargelaten. In het bijzonder is dit het geval bij de KPM, waar maar zeer enkelen hebben geleerd dat in de omgang met Indonesiërs het een-en-ander veranderd is en dat de geheel andere houding van de Australiërs en de Amerikanen het handhaven van de grovere vormen der koloniale maatschappij in het persoonlijk contact niet langer toelaat . . . In de Nederlandse gemeenschap sta ik, met weinige uitzonderingen, terzake nog alleen. De collega's⁴ geven mij theoretisch alles toe, praktisch bestaat er tussen hen en de Indonesiërs hier geen enkele band.'⁵

Opnieuw zes maanden later, in april '44, klaagde hij in een brief aan de directeur van de *Nefis* over 'de koloniale houding van de meeste

¹ Brief, 30 jan. 1943, van der Plas aan van Mook. ² A.v., 18 april 1943 (ARA, Coll.-van der Plas, B 8). ³ Bedoeld worden: de 'kleine luyden' onder de Indonesiërs. ⁴ Van Hoogstraten en Smits. ⁵ Brief, 14 okt. 1943, van van der Plas aan van Mook (ARA, Coll.-van der Plas, B 8).